

Zkušenosti z přepadové činnosti frontových a armádních rychlých skupin

Redakčně zpracovaný a zkrácený článek generálmajora N. G. Usolceva, uveřejněný v sovětském časopise „Vojennaja mysl“ č. 1/1980.

Frontové a armádní rychlé skupiny v útočných operacích Velké vlastenecké války byly hlavním prostředkem rozvíjení úspěchu. Byly zasazovány do sražení obyčejně při dokončování průlomu obrany k rozhodnému rozvíjení útoku do hloubky.

Z bojového použití rychlých skupin vyplývají dva nejcharakterističtější způsoby plnění bojových úkolů:

1. Po zasazení do sražení vedly hlubo-

ké roztínavé údery do celé hloubky operační sestavy nepřítele, z chodu obsazovaly mezilehlé čáry a ve střetných bojích ničily přisunované zálohy, přičemž přísně dodržovaly plánované směry činnosti.

2. Při plnění analogických a dalších bojových úkolů v operaci uskutečňovaly hluboký manévř celou sestavou nebo částí sil, někdy se zásadní změnou směru úderu; přitom používaly takové činnosti, kterými je možné nazvat přepadovou.

Přepadová činnost představuje vysoce manévrovou bojovou činnost rychlých vojsk v týlu nepřítele, vedenou k rozvíjení úspěchu, dezorganizaci obrany v operační hloubce, zničení nebo obsazení důležitých objektů a čar, vedení úderů na uskupení a zálohy do boku a týlu, narušení systému velení a práce týlu nepřítele. Přepadová činnost frontových a armádních rychlých skupin se zřetelně projevila v řadě útočných operací druhého a třetího období Velké vlastenecké války.

Např. v jassko-kišiněvské operaci (v srpnu roku 1944) 6. tanková armáda jako rychlá skupina 2. ukrajinského frontu byla zasazena do sražení po průlomu druhého pásma obrany, vyšla do týlu kišiněvského uskupení nepřítele, zničila týly operační skupiny vojsk, vytvořila aktivní pohyblivou vnější frontu obklíčení velkého uskupení nepřítele, ovládla důležité prostory (Focsanská vrata a naftové těžní středisko Rumunská Ploiesti) a na konci srpna vyšla na přístupy k Bukurešti.

V sandoměřsko-slezské útočné operaci 1. ukrajinského frontu 3. gardová TA dne 24. ledna roku 1945 zahájila přepadovou činnost z prostoru Opole ve směru Gliwice, Rybník podél pravého břehu řeky Odry do týlu slezského uskupení nepřítele. Za tři dny překonala v bojích přes

100 km, změnila směry úderů, zničila zálohy a týlové objekty nepřítele a ve značné míře svou činností přispěla ke spěšnému odchodu uskupení německých fašistických vojsk ze slezského průmyslového prostoru.

Činnost rychlých skupin v těchto a dalších operacích měla charakter přepadové činnosti, vedené k dosažení důležitých operačních výsledků. Přitom v průběhu plnění velkých operačních úkolů v týlu nepřítele mnohé rychlé skupiny současně vedly části sil údery na velké množství důležitých objektů v pásmu a na bocích činnosti: obsazovaly letiště, mosty, přepravy a zásobovací základny, ničily místa velení, spojovací uzly a týlové útvary, narušovaly a přetínaly komunikace nepřítele.

Početné současné údery poměrně nevelkými silami proti různým objektům, zásadní změny směrů činnosti a využívání noci k překvapivým úderům z chodu měly za následek dezorganizaci obrany nepřítele v jeho operační hloubce, paniku, ztrátu velení vojskům a zmaření jejich zásobování materiálními prostředky.

Úder na důležité objekty byl veden v případě nezbytnosti celou sestavou rychlé skupiny. Zvlášť charakteristické to bylo pro armádní skupiny.

Charakter přepadové činnosti rychlých skupin byl různorodý a závisel na zvláštnostech obsahu bojových úkolů a podmínek jejich plnění. Při činnosti v operační hloubce obvykle vysílaly před hlavními silami silný průzkum a předpusuté odřady. K vedení průzkumu v rychlých skupinách byly používány: u tankové armády — motocyklový pluk (prapor), u sboru — motocyklový prapor (od roku 1943), u brigády — rota (četa). Zprávy o nepříteli, který byl ve vzdálenosti 100—300 km i více zabezpečovalo frontové letectvo. Předání informací vzdušného průzkumu trvalo od 1 do 5—6 h. To umožňovalo včas reagovat na změny situace. Předpusuté odřady se odtrhovaly od hlavních sil na vzdálenost 20—40 km, někdy i více. Hlavní síly se přesunovaly v proudech v takové sestavě, která zabezpečovala rychlé rozvinování a zahájení boje tankových a mechanizovaných brigád s posilovacími prostředky, a v případě potřeby i manévry hlavních sil na nový směr. Do sestavy předpusutého odřadu tankové armády byly ke konci války nejčastěji vyčlenovány: tanková brigáda, posílená samohybným dělostřelectvem a protiletadlovým plukem, oddílem kanónového (houfnicového) dělostřelectva pluku, raketometným oddílem, rotou ženijního praporu.

V rámci rozhodného a smělého manévru k vyjítí do týlu hlavních uskupení nepřítel obcházely předpusuté odřady uzly obrany, vyhledávaly slabé bráněné směry a úseky, využívaly trhlin mezi uskupeními nepřítelů. V případě neúspěchu předpusutých odřadů rychlé skupiny uskutečňovaly manévry silami na nový směr.

Frontové a armádní rychlé skupiny v průběhu přepadové činnosti v široké míře využívaly pomoci partyzánských odřadů a bojovaly s nimi v úzké součinnosti. To bylo zvláště charakteristické pro běloruskou operaci.

Frontové a armádní rychlé skupiny při vedení přepadové činnosti v týlu nepřátelských uskupení byly používány nejen k vytvoření vnitřní, ale i vnější fronty obklopení. Rychlé skupiny, které působily na vnější frontě obklopení, obsazovaly důležité čáry, prostory a komunikační uzly, tím vytvářely pohyblivou aktivní frontu v týlu nepřítelů.

Přepadový charakter činnosti celé řady rychlých skupin se projevoval i při násilném přechodu velkých vodních překážek. Jejich hlavní úsilí se zpravidla soustřeďovalo k obsazení mostů a přeprav, vhodných úseků pro přechod a předmostí. Tak byla zabezpečena rychlá přeprava

hlavních sil úderných uskupení frontu (armády).

Prvky přepadové činnosti rychlých skupin se projevovaly i při překonávání mezilehlých obranných čar. Velitelé často upřesňovali své rozhodnutí k obsazení nejbližší obranné čáry i několik dní před vyjítím k ní. Na široké frontě byl organizován vzdušný a pozemní průzkum, byla zjišťována slabá místa, nezaujaté úseky, trhliny a mezery v obraně. Do těchto míst a směrů směřoval manévry předpusutými odřady. Překvapivým úderem za podpory letectva z chodu obsazovaly důležité prostory a úseky. Hlavní síly rychlé skupiny potom bez zpomalení a z pochodu se rozvínovaly do bojové sestavy a ničily nepřítel.

V průběhu přípravy a při vedení přepadové činnosti rychlými skupinami byla věnována zvláštní pozornost leteckému zabezpečení.

Důležité úkoly ve prospěch přepadové činnosti skupin plnil vzdušný průzkum. Zjišťoval sestavu a situaci operačních záloh, směry jejich přesunu, mezilehlé obranné čáry, charakter ženiijního vybudování a stupeň jejich zaujetí vojsky, důležité objekty v operační hloubce (velitelská stanoviště a spojovací uzly, letiště, protiletadlové útvary, zásobovací základny a jiné). Na základě vzdušného průzkumu bylo přijímáno rozhodnutí k manévru skupiny a byl upřesněn směr vedení úderů.

Letecká podpora byla nejpodrobněji plánována na období zasazení rychlé skupiny do sražení a plnění bližšího úkolu. Tkvěla v umlčení dělostřelectva, bližších záloh a uzlů odporu, míst velení v průběhu letecké přípravy zasazení; v nepřetržité letecké podpoře útoku a v leteckém doprovodu v průběhu bojové činnosti rychlých skupin do sražení byla zesilována ochrana stíhacím letectvem.

V průběhu přepadové činnosti rychlých skupin vedlo letectvo údery na zálohy a podporovalo činnost předpusutých odřadů zvláště při obsazení přeprav, násilném přechodu vodních překážek a překonávání obranných čar z chodu, při vedení úderů na uskupení a zálohy z týlu. Rychlé skupiny v průběhu přepadové činnosti ničily ve prospěch letectva protiletadlové útvary, obsazovaly letiště, místa velení a velitelská stanoviště letectva nepřítelů. Často nacházel místo i takový způsob součinnosti: rychlá skupina v průběhu přepadové činnosti částí sil poutala nepřítel, zvláště na přepravách, v soutěskách a horských přechodech. To vedlo k nahromadění vojsk nepřítelů a letectvo na ně

vedlo úder. K organizaci a udržování součinnosti byly zpravidla u rychlých skupin operační skupiny se spojovacími prostředky od letecké armády.

Frontové a armádní rychlé skupiny v průběhu přepadové činnosti měly mezi sebou těsnou součinnost, zejména při obklíčení uskupení nepřítele, ničení jeho záloh a při násilném přechodu vodních překážek.

Velmi obtížným a důležitým problémem při zabezpečení přepadové činnosti rychlých skupin bylo doplnění materiálních zásob. V období vedení vysoce manévrové činnosti prudce stoupala potřeba pohonných hmot a munice u tankových (mechanizovaných) sborů a armád. Průměrná denní potřeba činila: v pohonných hmotách 0,3—0,4 náplně, v munici 0,15—0,2 palebného průměru.

K maximálnímu zabezpečení materiálními prostředky a k dodání největší samostatnosti rychlým skupinám v průběhu přepadové činnosti vytvářely se v jejich týlu zvýšené zásoby pohonných hmot a munice. Část týlových jednotek (zvláště s pohonnými hmotami a municí) byla začleňována přímo do pochodových sestav.

K zabezpečení přepadových skupin přidělovaly se jim nejmobilitnější týlové útvary a jednotky. Od armád prvního sledu byly vyčleňovány silné předsunuté odřady, které v součinnosti s druhými sledy rychlých skupin zabezpečovaly komunikace a přisun pohonných hmot a munice.

K zabezpečení pohonnými hmotami bylo v celé řadě případů využíváno vzdušné dopravy. Tak např. vzduchem byl uskutečněn přisun pohonných hmot pro 4. tankový sbor po jeho vyjití do prostoru Goršečnoje ve voroněžsko-kastorněnské operaci, pro 4. tankovou armádu po jejím vyjití k řece Odry v sandoměřsko-slezské operaci a v mnoha dalších případech. Ve většině případů se armády a fronty úspěšně vypořádaly s nepřetržitým přisunem pohonných hmot a munice pro rychlé skupiny. Docházelo i ke zmaření přisunu,

což mělo za následek zastavení, někdy i přerušení přepadové činnosti nejen sborů, ale i tankových armád.

Při organizaci přepadové činnosti rychlých skupin měl prvořadou úlohu velitel frontu (armády) a jeho štáb. Při přípravě operace již v jejím zámyslu určovali cíle a úkoly přepadové činnosti. Zvláštní význam měly otázky manévru takových skupin v operační hloubce nepříteli při jejich značném odtržení od hlavních sil.

Při zasazení rychlé skupiny do sražení upřesňoval velitel prostředky jejího posílení, osy přesunu a čáry zasazení, způsob a dobu rozvinutí, bojové úkoly, způsob palebného ničení nepříteli v pásmu zasazení a na bocích, úkoly vojsk, která zabezpečují zasazení rychlých skupin, otázky organizace PVO, všestranného zabezpečení, velení a jiné.

Jejich činnost byla plánována podle několika variant. V průběhu přepadové činnosti velitel frontu (armády) osobně, za pomoci štábu, velel rychlým skupinám, neustále upřesňoval bojové úkoly, otázky součinnosti, přijímal opatření k jejich včasnému zabezpečení vším potřebným k boji.

Vysoké požadavky byly kladeny na velitele rychlých skupin. Na tyto funkce byli vybíráni dobře připravení a iniciativní důstojníci a generálové, kteří měli zkušenosti ze samostatné bojové činnosti. Byli to skuteční mistři velení vysoce manévrovým uskupením vojsk, jejich činnost byla založena na principu: manévr — úder — manévr.

Zkušenosti z použití přepadové činnosti rychlých skupin ve frontových a armádních útočných operacích Velké vlastenecké války skýtají velké poučení i pro současné podmínky. Jejich všestranné studium a využívání v praxi operační přípravy s přihlédnutím k novým podmínkám a způsobům vedení soudobé bojové činnosti umožňuje s větším zdůvodněním řešit problémy rozvíjení útoku ve vševojskových operacích.